

Åttonde uppföljningen av barn i samhällsvård – nu i 35–39-årsåldern

av Gunvor Andersson

Inledning

Den åttonde uppföljningsstudien har nu genomförts i det forskningsprojekt, som startade med en ingående studie av alla de 0-4-åringar, som skrevs in på stadens enda barnhem någon gång under en tvåårsperiod i början av 1980-talet och stannade där minst en månad. Valet av 0-4-åringar gjordes för att barn i den åldern är särskilt sårbara för omsorgsbrister och oacceptabla hemförhållanden såväl som för separation från föräldrar och placering på barnhem (Hem för Vård eller Boende, HVB). Valet att låta undersökningsgruppen bestå av dem som stannade där mer än en månad, i genomsnitt 7,5 månader, innebär att de av flera skäl var en mer utsatt grupp än de som stannade kortare tid. Uppföljningsstudier av de 26 barnen i undersökningsgruppen genomfördes 3 och 9 månader efter barnhemsvistelsen, vare sig de bodde hemma eller i familjehem, samt efter 5, 10, 15, 20, 25 år (se boken *Utsatt barndom – olika vuxenliv. Ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård*, utgiven av Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2008:2). Därefter dröjde det tio år, innan den åttonde och sista uppföljningsstudien genomfördes. Nu var undersökningsgruppen i 35–39-årsåldern. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har finansierat samtliga uppföljningsstudier, utom de två första.

Placeringshistoria

Utifrån barndomens placeringshistoria (0-18 år) kan undersökningsgruppen delas in i fyra undergrupper: 1) Cirka en fjärdedel (6 barn) återkom inte i samhällsvård efter den tidiga barnhemsvistelsen utan bodde fortsättningsvis hos endera föräldern. 2) Cirka en fjärdedel (7 barn) flyttade från barnhemmet till familjehem och stannade där tills de blev vuxna eller i minst tolv år, varefter två oplanerat lämnade sitt familjehem. 3) Cirka en fjärdedel (7 barn) flyttade från barnhemmet till den förälder som de tidigare bott hos. Det dröjde några år innan de återplacerades. Några bodde i mer än ett familjehem på grund av oplanerat avbrott eller återplacering efter hemgång. 4) Cirka en fjärdedel (6 barn) flyttade från barnhemmet till familjehem. Inom tre år hade de (planerat) flyttat hem till sin mamma, men alla utom ett barn återplacerades i samma eller nytt familjehem. Fördelat på alla 26 har myndighetsåtgärder vidtagits för åtta i tonåren med anledning av missbruk och/eller kriminalitet, varav fem har bott på ungdomsinstitution (i regi av SiS).

Relationen till föräldrar i vuxen ålder.

Genom att använda intervjupersonernas utsagor både i 25–30-årsåldern och i 35–39-årsåldern kommer alla (26) i undersökningsgruppen till tals beträffande föräldrarelationer i vuxen ålder, eftersom de (4 respektive 6) som utgör bortfall inte är de samma i de båda studierna. Flera hade minst en förälder som dött i mellantiden, inte sällan av missbruksrelaterade skäl. Det mest påtagliga resultatet var att de flesta beskrev avståndstagande eller återkommande besvikelser eller svåra känslor i förhållande till föräldrarna, som fortsatte att ta energi från dem i vuxen ålder. Annan forskning om barn med erfarenhet av samhällsvård sträcker sig vanligen inte längre än till en övergångsperiod mellan barn och vuxen eller högst upp till 25

års ålder. Kanske är det först senare, som det blir vanligare att ta avstånd från föräldrar för att klara sitt eget liv?

Undersökningsgruppens egen situation i 35–39-årsåldern.

Intervjun innehöll frågor om nu-situationen i termer av social situation, hälsa och välbefinnande.

Hälften av undersökningsgruppen (10 av 20) bor tillsammans med en partner som de känt länge och har barn tillsammans med. Allt tyder på att de klarar sitt föräldraskap väl och har gott stöd av sin partner och partners familj. En mamma är ensamstående och tre pappor bor inte tillsammans med sina barn. Sammanlagt är 14 föräldrar till 28 barn. Sex (av 20) har inga barn, men fyra av dem lever i ett parförhållande sedan lång tid tillbaka.

De flesta har en bra bostad, som de är nöjda med, men tre män har ingen egen bostad på grund av lång tid i rättspsykiatrisk vård eller kriminalvård.

Allt tyder på att det går bra för hälften av undersökningsgruppen vad gäller arbete och försörjning. För den andra hälften har det inte varit lika lyckosamt. Där finns de som varit långtidsarbetslösa och beroende av försörjningsstöd och de som har sjukersättning (förtidspension) på hel eller deltid samt de som inte alls har arbetslivserfarenhet på grund av missbruk och kriminalitet.

Sin fysiska hälsa uppfattar de flesta som god. Psykisk hälsa är det flera som har bekymmer med. En fjärdedel (5) har psykiatriska diagnoser, men även andra har återkommande bekymmer med nedstämdhet och depressioner.

Avslutningsvis.

Även om undersökningsgruppen är förlorare, när de jämförs med andra grupper, som inte delar deras bakgrund, har de på gruppnivå klarat att ta hand om sina egna barn på ett bättre sätt än vad deras föräldrar klarade att ta hand om dem, när de själva var barn. Även ur andra aspekter har de som grupp klarat sig bättre än sina föräldrar. Påtagligt är stödet som de flesta upplever från partner och partners familj, men de betonar också sitt eget aktörskap, sin egen kamp, och känner stolthet över sin väg framåt. De förmedlar hopp om att förändring är möjlig och att det sociala arvet inte är obönhörligt. (Se kommande artiklar i *Socionomens Forskningssupplement*, ht 2017.)